ויאמר לו עבדי אתה · ויוציא לעז *על בניו: אינא דמשחרר כותב · שטר לבעל חובו על דמיו האוציל שעבודו שלא לו: לין דעבד מייב כלום במצות · הטוהגות בבני מורין יותר מבעבדים שלא היה קטן לו ולא יכול לשחררו: על דמיו · הטופיס על החוב: לינו כותב · לין עבד כותב לו שום שטר דמאי עבד ליה לאיהו לא גרס ליה ולא מידי: אינא דמשחרר כותב · לו שטר על העודף: פיזק שאינו ניכר שמיט פיזק · ולתנא קמא לא שמיט פיזק לפיכך אין לו לחייב את המשחרר אלא העבד לפי הגאתו מן המחרור: שני רבו קרים ליה · תנא דמתני', בתמיה, דקתני "כופין את רבו" ומוקמת לה ברבו שני: משחרר קרים ליה · מי הוי שחרורו שחרור: ושטפר נפר · ושוב כל הדה וגוף הקרקע מקולקל שהמיים נפין עוד לעולם עליה: שפיר נאה · כך ליטיו: לא יפא לך פרעון כו' · אבל אמר לו "אם לא פרעתיך, גבה מזו" לא קמה ליה ברסוחיה ואלו תדעתא דידה לחודה תחפיה ואינו מייב בחחריותה וגובה משאר נכסיה: אין משאר נכסים · כלומר אם ילדה, מוכר את אלו והן גובין מן השאר: אינה גובה משאר נכסים לפי שאין דרכה של אשה לחזר על כפי דינין · כלומר דווקא הטילה אחריות כתובתה על שדה זו ומ"מ כן נשאה - ולא שיהיו כל נכסיו אחרלין לה ולא תדע על איזה לחזר מי קנה ראשון ומי אחרון ואלטרך לדון עם כל אחד ואחד: מתני' מי שאינו עבד כו' · כגון שהיו ב' אחין לו ב' שותפין והמחרר מ' את חלקו: אקנסוס את רבו · שאינו חסר כלום: נישא שפחה אינו יכול · מפני לד חירות שבו: אידך "העושה שדהו אפותיקי לבע"ח נכסים אשה אינה גובה משאר נכסים שאין דרכה של אשה לחזר על בתי דינין: מתני' *מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה, ב"ש אומרים תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם - "לישא: שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין,

ויאמר לו עבדי אתה "כופין את רבו" שני
ועושה אותו בן חורין וכותב עבד שטר
על דמיו "רשב"ג אומר אין העבד כותב
"אלא משחרר כותב כמאי קא מיפלגי *במזיק
שיעבודו של חבירו קא מיפרגי דמר סבר
"חייב ומ"ס פטור, איתמר נמי המזיק שיעבודו
של חבירו באנו למחלוקת רבן שמעון ב"ג
ורבנן עולא אמר מי שהשחרר רבו שני שורת
הדין אין העבד חייב כלום במצות אלא משום
תיקון העולם שחרר יצא עליו שם בן חורין
"כופין את רבו" ראשון ועושה אותו בן חורין
וכותב (ת) שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו
כותב אלא משחרר כותב כמאי קמיפלגי
*בהיזק שאינו ניכר קמיפלגי מ"ס שמיה
היזק ומר סבר לא שמיה היזק עולא מ"מ
לא אמר רב אמר לך שני רבו קרית ליה
ורב מ"מ לא אמר בעולא אמר לך שני
"משחרר קרית ליה/ *איתמר העושה שדהו
אפותיקי - לאחרים ושטפה נהר *אמר שפיר
נאה א"ר יוחנן אינו גובה משאר נכסים
ואבוה דשמואל אמר גובה משאר נכסים
אמר רב נחמן בר יצחק משום דאמר
שפיר נאה הוא אומר שמעתא דלא שפירן?
תתרגם שמעתתיה דא"ל "לא יהא לך פרעון
אלא מזו" תניא נמי הכי העושה שדהו
אפותיקי - לאחר ושטפה נהר גובה משאר
נכסים, ואם אמר לו "לא יהא לך פרעון
אלא מזו" אינו גובה משאר נכסים תניא
אידך "העושה שדהו אפותיקי לבע"ח
ולכתובת אשה גובין משאר נכסים רשב"ג אומר בעל חוב גובה משאר
נכסים אשה אינה גובה משאר נכסים שאין דרכה של אשה לחזר על
בתי דינין: מתני' *מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו
יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה, ב"ש אומרים תקנתם את רבו
ואת עצמו לא תקנתם - "לישא: שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין,

דלאו לדידיה שרי כיון דאין מחכויון אלא להפקיע שיעבודא אבל היכא דמיתסר לכולי עלמא כגון מיתמא והקדש דקדושת הגוף לא אלמוה לשיעבודיה וא"ת ולאביי דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לא:) דלמפרע הוא גובה היכי משכי למתני' דהכא דכדרבא לא מלי לשנויי דאביי לית ליה דמפקיע מידי שעבוד כיון דסבר דלמפרע הוא גובה וכטולא נמי לא מלי לשנויי דקאמר שורת הדין אין העבד חייב כלום במצות ולאביי דאמר למפרע הוא גובה אמרינן דשפיר אקדיש ושפיר זבין ואפי' העבד שוה יותר מן החוב לכל הפחות חלקו משחרר וי"ל דאביי מפרש כטולא וכגון דרוצה הלוה לסלקו בזוזי וא"ת ואטולא דפרסוה אמיתא אמאי קנייה מיתא הא אין יכולין לסלקה בזוזי הדין עמה מ"מ מודה רבא הכא דלמפרע הוא גובה דבפ' כל שעה (שם לא:) מפרש טעמא דרבא כיון דאילו הוה ליה חוזי הוה מסליק ליה בזוזי אמרינן מכאן ולהבא הוא גובה: במזיק שעבודו של חבירו קמיפלגי · וכגון דא"ל אין לך פרעון אלא מזה דלא גבי משאר נכסיה דאי לאו הכי אמאי פטור הרי עדיין חייב לו חובו והא דלא מוקי פלוגתייהו בדינא דגרמי משום דאפי' מאן דפטר בדינא דגרמי אפשר דמחייב במזיק שעבוד חברו כדמוכח בפ' המניח (ב"ק דף לג:): בהיזק שאינו ניכר קמיפלגי · לרב דמוקי לה בשחרר רבו לאשון חייב שפיר היזק ניכר אבל שחרור הכא שלא מדרבנן חייב היזק שלא ניכר וכ"ל דאי היזק שלא ניכר אפי' מהאוא דפ' הניזקין (לקמן דף לג:) דהתם קי"ל דלא שמיה היזק וכלא קי"ל כרשב"ג דמשמתנו דשמיה היזק: גובין משאר נכסים · כלומר אם רלה מוכר את אלו והן גובין מן השאר: אשה אינה גובה משאר נכסים לפי שאין דרכה לחזר בתי דינין · פי' בקונטרס דווקא הטילה אחריות על שדה זו וע"מ כן נישא ולא שיהיו כל נכסיו אחרלין לה ולא תדע על איזה לחזור מי קנה ראשון ומי אחרון ואלטרך לדון עם כל אחד ואחד, וכרלה דאם מכר, מכרו בטל לגמרי דאפילו בטל עצמו שמכר יכול לחזור ולבטל המכירה דהכי אמרינן ביבמות בפ' אלמנה (דף סו:) גבי מכנסת שם לבעלה דתניא מכרו שניהם לפרנסה זה היה מעשה לפני רשב"ג ואמר הבעל מוליא מיד הלקוחות ופי' שם בקונטרס מכרו שניהם לו זה לו זה דאם מכר הבעל האשה מוליאה ואם מכרה האשה הבעל מוליא *) וכ"ת פי' דאפילו אם מוכר הבעל הוא עצמו מוליא דתקון רבנן שלא יתקיים המקח כלל ובטל ולאלתר שלא תטרח האשה בטרוף מהם דרשב"ג לטעמיה דאמר הכא שאין דרכה של אשה לחזר בתי דינים ולא דמי לשאר נכסים של בעל שהמקח קיים עד שתבא האשה ותטרוף דהתם אין כתובתה מיוחדת עליהן יותר משאר נכסים ואי אינא בני חרי לא גבית ממשעבדי אבל הכא אפילו איכא בני חרי יכולה היא לומר לא שקילנא אלא מי שמתייחדו לי על כן הפקיעו חכמים כח המוכר ולאלתר שלא תהא צריכה לחזר בתי דינין וכן מוכח בירושלמי דפליג ר' יוחנן ור"ש בנכסי לאן ברזל ר' יוחנן אמר מכרו אינו מכורין ר"ל ר"ש אוכלין בתרומה מכחו ואת אמרת אינו מכורין והדר קאמר במאי פליגון במכרן לעולם לו במכרן לשעה ומסיק דאתיא דר"ל כרבנן דאמרי הכא גובין משאר נכסים ור' יוחנן כרשב"ג הוי כשמכרן לשעה אינון קיימין אבל מכרן לעולם דברי הכל אינן *קיימין ומתיישב בהך פי' הקונטרס דהאשה שנפלו (כתובות דף פא:*): לישא שפחה אינו יכול · וא"ת אפי' יכול לישא שפחה הא אינו מקיים בכך פריה ורביה כדמוכח בפ' הבא על יבמתו (יבמות סב:) גבי הון לו בנים קודם שנתגייר ותגייר דאמר הכל מודין בעבד שאין לו חיים וי"ל דאם היה יכול לקיים שבת כל דהו משום מלות פרו ורבו לאוריה לא הוה כפיגן לרבו דלא מיחייב בה כיון דאטם הוא וא"ת וליתי עשה דפרו ורבו ולידמי לאו דלא יהיה קדש (דברים כג) וי"ל דהכא אפשר לקיים שמיהם על ידי כפייה ועוד דכי מיעקרא לאו לא מקיים עשה אלא בגמר בעלה לחזיא להתעבר ועוד דבדידה ליכא עשה דאפי' מיפקדא אפשר לה בכוונא בה וא"ת וימכור עצמו בעבד עברי דע"ע שרי בשפחה ואפי' אין לו אשה ובנים הא איכא למ"ד *דרבו מוסר לו שפחה כנענית וי"ל דאמר באיזהו נשך (ב"מ עא: ע"ש) גר ומשוחרר אין נמכרין בע"ע משום דבעינן ובא אל מ שפחתו וא"ת ויש"ל תליה בה חורין כדאמרינן בפ' לאומו ואת בע (חולין דף עט:) דפרה שתבעה אין מרבעין עליה אלא מיכה וי"ל דגבי כלאים לא אסר אלא תרי מיני והנהו הוו חד מינא אבל הכא אתי לד עבדות ומשתמש בלד חירות וא"ת ויש"ל ממזרת דלד עבדות שרי בה כדתנן בפרק האומר (קידושין סט:) יכולין ממזרים ליטהר כילד ממזר וטשא שפחה ולד חירות נמי שרי בה כדתנן פרק י' יוחסין (שם סט:) חכרוי וממזרי מותרין לבא זה בזה וכ"ת דאתי לד עבדות ומשתמש בה"ל ישאנה בתיסור בלא קדושין כמו שממזר ונשא שפחה וכמו לישא שפחה אינו יכול ואומר ר"ת דאין זו תקנה להרבות ממזרים בישראל וא"ת ויש"ל נתינה דחכרוי ונתינו מותרין לבא זה בזה בפרק י' יוחסין (שם) ועבד נמי מותר בה דאמרי' בפ' יש מותרות (יבמות פה:) ממזרת ונתינה לישראל איכא ביניהם למ"ד מפני שהוא מרגילה וזו היא מרגילתו פי' שיוכל בנה ליטהר על ידי שישא שפחה וי"ל דאמר"ג דאסור בנה בשפחה איכא חומשת רק שיש לו

*) נ"ל וכ"ת

תתרגם שמעתתיה כגון דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזה תניא נמי הכי העושה שדהו אפותיקי לאחרים ושטפה נהר גובה משאר נכסים ואם אמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזה אינו גובה משאר נכסים · תניא אידך העושה שדהו אפותיקי והן נובים משאר נכסים רשב"ג אומר בעל חובו גובה משאר נכסים בתובת אשתו אינה גובה משאר נכסים שאין דרכה של אשה לחזר על בתי דינין · פי' אם רצה הלוה מוכר את האפותיקי והן נובים משאר נכסים (ואי קשיא כיון דאם שטפה נהר הוא גובה משאר נכסים וגם הלוה יכול למוכרה והוא גובה משאר נכסים היכי שאמר לו מקום הנחתי לך לגבות ממנו א"כ מה תועלת יש בו) שהלוקח יכול לומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו א"כ מה תועלת יש באפותיקי יותר מסתם שעבוד נכסים ר"ל דלהבי אחרי אפותיקי שאם לא מכרה הם לא שטפה נהר וכא לגבות חובו מן הקרקע נובה ממנה ואע"פ שהיא עידית ואינו יכול לדחותו אצל הבינונית אלא זה נפרע מן האפותיקי שלו ואף על פי שהיא עידית: כתרגי' מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה אומרו להם בית שמאי תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול

בת

עין משפט
נר מצוה

פרש א מיי' פ"ז מהל' מלוה ולוה הלכה יא סמג עשין סב טור ש"ע י"ד סי' רסז סעיף סח:

פטו ב מיי' שם סמג עשין טו טור ש"ע מ"מ סימן שפז סעיף כ:

צ ג ד מיי' פי"מ מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג עשין לד טור ש"ע מ"מ סי' קיז סעיף ה:

צא ה מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכה י"ז טור ש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

מהרש"ל

"דאמאי הא מיבלעי" מסבר מה' הרב ורבינו לב' רב ראולאו

נושא
אפותיקי

נושא
ח"ג ארבע
וח"ג בן חורין

תוספות רי"ד

אין העבד חייב כלום אלא מפני תקון העולם כופין את רבו ועושה אותו ב"ח וכותב לו שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר: מי שחרורו רב אומר רבו ראשון · פי' ראובן ליה משמעון ועשה לו עבדו אפותיקי ואח"כ שחרורו שורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו שני כדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין עצמן מידי שעבוד: פי' אע"פ שעשה עבדו אפותיקי להלואת המלוה והוא משועבד לו בחובו אחי שחרור ומפקיעו וחייל עליה ואין המלוה יכול לעכב שחרורו וכן אם עשה שורו אפותיקי ואח"כ הקדישו לבדק וכן אם עשה חמצו אפותיקי לגבי ועבר עליו הפסח אתי איסור חמץ והייל עליה ולא יקרא חמצו של נכרי אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו שני ועושה אותו ב"ח שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עברי אתה הוצאיא לעז על בניו שהן עבדים וכותב לו העבד שטר על דמיו רשב"ג אומר אינו כותב העבד אלא המשחרר כותב: במאי קמיפלגי במזיק שעבודו של חבירו מר סבר חייב ומר סבר פטור · פי' וכגון דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזה דאי לאו הכי לא הויקו שנובה משאר נכסיו כדאמרן לקמן: איתמר העושה שדהו אפותיקי ושטפה נהר אמר שפיר נאה (אבר) פי' כיגויו היה אמר ר' יוחנן אינו גובה משאר נכסים אבוה דשמואל אמר גובה משאר נכסים אמר רב נחמן משום דאמר שפיר נאה אבר שמעתתא דלא שפירן

גליון הש"ס

גמ' אמי שפיר מאי · בגמרא דף יט ע"ב קאי ליה אמי וודאי ליה עי' פרש"י שם: רש"י ד"ה ויאמר לו כו' על בניו · קשה לי הא ק"ל דעבד הכא על בה ישראל הולד כשר אלא דלברכה פוסקים פגום לכהונה ואמאי נקט רש"י בניו ולא כפשוטו דיוציא לעז עליו אפשר לבא בקהל דהוא עבד ומאי אולמא בניו ממש:

פ"ש מפורין

ד"ה מגרשם בגט

[קדושין כ.]

[ב"ק לג:]

(ב"ק יא: לג: ב"מ מה:)

לקמן נג. וש"נ

לכ' תוס' ד"ה טשחרר אותו נתיב היאך שאינו ניכר לשחרורו אינו אלא מלילמן - רבא נאות האלוה לשחרורו ניכר בפסד לגוף - שהפסיד הרבה אות דאנו